

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૦૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગામ્મત દંડ ૨

વિષય ૬-૧-૩

ગમ્મત ઘંટ ??

અથવા

મસાલાદાર મુરખખો,

રચનાર.

માસ્તર નાનાલાલ મગનલાલ

પ્રગટ કર્તા.

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહ.

આવૃત્તિ ૫ મી.

અમદાવાદ.

ધી “ચીમનલાલ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
બહેચરભાઈ ગોવિંદરામે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૬૨—સને ૧૯૦૬

સર્વ હક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.

કિંમત ચાર આના.

નવીજતદન નવીજ આ જોહર ખખર નવીજ
!!! વાંચો વાંચો ને વાંચોજ !!!

તમામ જાતનાં વારતાનાં નાટકોનાં શાળા ઉપયોગી
કાવ્યદા સંબંધી ધર્મ સંબંધીના પુસ્તકો સસ્તામાં સસ્તા
વેચનાર ફક્ત અમદાવાદમાં જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહની
કંપનીજી છે. મુ. અમદાવાદ ૬૦ રીચીરોડ.

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહની કંપનીએ નવીન પ્ર-
ગટ કરેલાં પુસ્તકોની ધ્યાદી,

મંત્ર જંત્ર તંત્ર અને જાદુનું પુસ્તક ભુત પીશાચ
શાકેણી ખવીશ અને દેવીઓના સુંદર ચિત્રો સાથે.

વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

દેવતાઈ જાદુગર.

કોમિત રૂ. ૦-૮-૦ દપાલ માફ.

રોગ-નીવારણ.

કોમિત રૂ. ૦-૮-૦ દપાલ માફ.

નાહી જોવાની રીતો બાળકોને રાખવાની આવજતો
આણસ માત્રને સુખી રહેવાના નીયમો દરેક રોગ સાથી

ઉત્પન્ન થાય છે અને શી શી દવા કરવાથી તે રોગ મટે છે તે દવાના નામ સુદ્ધાંત દેશી દવાના વીષયોથી આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. દરેક કુટુંબમાં સુખાકારી માટે રાખવા લાયકજ આ પુસ્તક છે. મુસાફરી કરનાર મુસાફરને ઉપયોગી થઇ પડે માટે તેનું કદ ગળવામાં રહી શકે તેવું પોકેટ કરવામાં આવ્યું છે.

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહની કંપની
રીચીરોડ પુલ ઉપર દુકાન છે.
ત્યાંથી લેજો.

પાપડ?પાપડ?પાપડ??

? ? ? ઠગારો નહીં ? ? ?

ખોટા ખુમાટા મારી ફેરી ફેરી વેચનાર પાસેથી માલ
લેતા સંભાળજો.

સુ. અમદાવાદ,

ચોખવટથી બનાવનાર

ક. રીચીરોડ.

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહની કંપની

રતલ એકની કીંમત ૦—૨—૬

શ્રી ચતુરાઈ.

એક દીવસ નગરશેઠની ચાર છોકરીઓ સીગરામમાં બેસી
 બાગમાં સેત્ર મારવા જતી હતી તેઓને આગ્રાનું બ-
 નાર પસાર કરતાં એક મસ્તક વિનાનું ઘડ નજરે પડ્યું જે
 ચાર રસ્તાના આવજનવના ચક્રા વચ્ચે પડ્યું હતું ત્યાં હજારો
 લોકોની ઠઠ મળી છે કોટવાળા માણસો તે મડદાની આ-
 સપાસ ફરે છે આવી રીતનો આ અજ્ઞયળી તમાસો જોયાથી
 તે કન્યાઓ પોતાનું શીગરામ ત્યાં લેવડાવી અને તે મડદાને
 નીહાળીને જોવા લાગ્યા પછી તેમાંથી વડી બોલી ! બેનો
 આ જખમ થયેલી સ્ત્રીને આંખમાં સુરમો આંજવાનો ઘણો
 શોખ હતો તે સાંભળી બીજી બોલી બેન તાર કહેવું તદ્દન
 વ્યાજ્ઞી છે અને એને પાન એલાયચી ખાવાનો પણ બે સુમાર
 શોખ હતો, ત્રીજી ચંદ્રવદનાએ તે સાંભળી કહ્યું કે એને મીસી
 લગાડવાનો પણ મોટો શોખ હતો, ચોથી ચતુરાએ
 કહ્યું કે એને વાળમાં અત્તર લગાડવાનો પણ મોટો શોખ
 હતો પછી ચારે ચંદ્રમુખીઓ પોતાની સીગરામ બાગ તરફ
 હંકારીને લઈ ગયા આ વાત બાદશાહે જાણી ત્યારે તે આ-
 શ્ચ થયો કે ફક્ત ઘડ ઉપરથી મસ્તક અથવા માથુ વીગેરે
 કાંઈ પણ નહીં છતાં તેના શોખની તે શી રીતે પરીક્ષા કરી
 હશે ! બાદશાહે પોતાના નગર શેઠને હુકમ કરી તેની ચારે
 કન્યાઓને બોલાવી મંગાવી ભર દરબારમાં પુછ્યું કે ચારે
 ચતુરાઓ તમેને એ માથા વીનાનીના વારસ અને વગર ઓ-

જખાણની પડેલી લાશ જોઈને કેમ જણ્યું કે તે સુંરમો આ-
જતી મીસી લગાડતી અતર ચોપડતી ને પાન ચાવતી હતી ?
આદશાહનું ભાષણ સાંભળી એ બોલી અમારી પરીક્ષા સાદી
અને સાચી છે મેં જે કહ્યું હતું કે તેને પાન એલાયચી
ખાવાનો શોખ હતો તે માત્ર તેની ચાદર ઉપર લાલ તથા પીળા
ડાઢા જોયાથીજ સ્પષ્ટ જણાવ્યું હતું બીજી ચંદ્રવદના બોલી કે મેં
મારી બેનનું કંઠવું સામુત જણ્યાની વાત તે ચાંદરમાંથી એલાય
ચીની ખુશબો આવતી ત્રીજી કુમારીકા બોલી મહારાજ મેં જે ક-
હ્યું મીસીની શોખીન હતી. તે પણ નીસાન તેની ચાદર ઉપરથી
જણાઈ આવતી હતી, ચોથી ચતુરા બોલી કે મને તેના ખભા ઉપર
તેલનો ચળકાટ જણાયો અને ત્યાંથી નીકળતી ખુશબો ગુલાબના
જેવી બેકતી હતી. તથા મેં જણ્યું કે તે વાળને અતર લગાડતી
હશે. બદશાહ આ નગર શેઠની ચારે ચતુર કન્યાઓનું ભાષણ સાં-
ભળી ચક્રીત થઈ ગયો, અને ખુશ થઈને ઉમદાસ્થાબ બહીસ આ-
પીને પુછ્યું કે આ ભેદને કલ્પના અને તર્કથી ખીચી લેનારીં છ
કન્યાઓ ? તમે એના અંગતી નીસાનીથી કાંઈ એનોવધારે પતો
નહી આપી શકશો કે એ ક્રીયા વર્ગના સખસની સ્ત્રી છે. બીજી
બોલી કે બેન તારૂં બોલવું ખરૂં છે અને તે શુરવીર કો શાહજાદો
છે ? ત્રીજી ચંદ્રવદના બોલી કે પણ તે વેહમીછે તથા વેમ ખાઈને
પોતાની સુઝ સ્ત્રીને મારી નાંખીછે ચોથી ચતુરા બોલી કે મારી ના-
ખનાર શાહજાદો તેનો ભરથાર ફલાણો ફલાણો હાલ દરબારમાં છેલ્લા
શબ્દો સાંભળતાંજ શાહજાદો પોતાના પીતા પાદશાહના પગ ઉપર
માથુ નમાવી માફ કરવા માટે વિનંતી કરવા લાગ્યો. આ અજાન-

ખીથી દરબારમાંના તમામ લોક દંગ થઈ ગયા, બાદશાહની અન્ન-
 યજ્ઞીનો પાર રહ્યો નહીં તે નામદારે હાલ તરત સર્વ જાનબ એક
 બાજુ રાખી તે ચારે કુમારીકાઓને પુછવું શરુ કર્યું ચરે તમોએ
 તેની સંદેહ કેમ જાણ્યું પહેલી બોલી મેં એની ઘરેણા ઉપર સ-
 ઘળા માત્ર હથીયારોનાંજ ચીત્ર જોયા તેથી મેં તર્કથી જાણ્યું કે
 લડાયક સખસની સ્ત્રી છે બીજી બોલી મેં તે તપાસી જોયું અને
 શાહજાદો કયો તેના ગળામાંની માળા જે આકાર અને અમુલ્યની
 માત્ર બાદશાહી કુટુંબમાંજ વપરાય છે તે ઉપરથી તે કોઇ શાહ-
 જાદાની ઓરત છે એમ જાણ્યું ત્રીજી બોલી વેહમી કહ્યાની સાબેતી
 માત્ર તેણીના અંગ ઉપરના દાગીના છે અગર એ સ્ત્રી ખરેખર
 અપરાધી હોતતો તેના અંગ ઉપરના અમુલ્ય સંગાર કદી પણ
 તેના ભરથાર રેવાદેત નહીં માટે તે વેહમી છે અને વેહમ ખાધાથીજ
 આ પતીવ્રતાને મારી નાંખી છે ચોથી ચતુરા બોલી મેં તે શાહજાદો
 ઓળખ્યો તે ફક્ત તેની આંગળીમાં વીંટી છે તે ઉપરના અક્ષર
 ઉપર મારી નજર ગયાથી પ્રલાણીનીજ સ્ત્રીજ છે એ હું કહી શકી
 બાદશાહ અને તેમાં સઘળા દરબારના લોકો શાખશીના વરસાદ
 શાખશીના વરસાદ વચ્ચે નગરશેઠની ચારે કન્યાઓ દરબારમાંથી
 ઉતરી પોતના મહેલે ગઇ.

પુંજઆનિ માએ ગૌત્રાટ ઉજવ્યો;

વીસનગરમાં પિતાંબરદાસ નામે એક વાણીઓ રહેતો હતો તેને એક નાથી નામે ઓરત હતી તે ખાધાની ઘણી લોભીયણ હતી તેથી ખાધાની ચીજ હરધડી પોતાના મોઢામાં નાખ્યા કરે એટલુંજ નહી પણ તે ન હોયતો નળામાં અથવા કાળી માટી અને છેવટ રાખોડી જ્યાં હોય ત્યાંથી લેઇને ડબડબ પોતાના મોઢામાં નાખીને ખાઇ જાય એવી રીતે દરેક ચીજ પણ વારે ધડીએ પોતાના મોઢામાં નાખ્યા વગર ચાલે જ નહીં એવી તેને કટેવ હતી, અને તેને પુંજઓ નામે એક છોકરો હતો તે પણ પોતાની માના સભાવ સાથે મળતો હતો હવે એક દીવસે પીતાંબરદાસને પોતાની ઓરત પાસે ગૌત્રાટનું વસ્ત્ર કરાવ્યાની મરજી થઇ તે વસ્ત્રમાં ત્રણ દીવસ સુધી લાગટ નકારડા અપવાસ કરવા પડે છે ને પછી એથે દીવસે પાતાની શક્તિ પ્રમાણે તે વસ્ત્રોનું ઉધાપણ કર્યા પછી બ્રાહ્મણને જમાડીને પછી તે વસ્ત્ર કરનાર જમે એવી રીત છે તે વસ્ત્ર પીતાંબરદાસની આજ્ઞાથી તેની ઓરતે આદરચું તો ખરૂ પણ તેને પોતાનું મોઢું વશ રાખવું ઘણુંજ મુશ્કેલ થઇ પડ્યું ને તેના સગા વીગેરેને તો ખાત્રીજ છે કે એ વૃત્ત એનાથી પુરૂ પાશરૂ થનાર નથી પણ પીતાંબરદાસની ઓરતે તે વૃત્તનો એક દીવસ તો જેમ તેમ ખાઉ ખાઉ કરતા મહા દુખેથી કહાડ્યોને બીજે દીવસે તે વૃત્તના ઊંઘા પણની સ્થાપનમાં દેવના નવેદનું કેળું પડ્યું હતું તે ગોરની નજર ચુકાવીને ઝડપથી લઈ લીધું પછી એકાંતે જઇ છુપીથી તે કેલું

કહડવા લાગી તેને રસ્તે જતાં પીતાંબરદાસના એક મીત્રે પાછલી
 બારીમાંથી જોયું કે તાકીદથી બોલાવવા લાગ્યો કે ઓ પીતાંબરદા-
 સ ઓ પીતાંબરદાસ જરા આવતો આવો તેને જવાબ દીધો કે
 આવતો અમે ગૌત્રાટની ગરબડમાં છીએ તથી આ અમારો પુછ-
 ઓ આવે છે તેને જે કેવું હોય તે કહો. ત્યારે તેને મોટા અવા-
 જે જવાબ દીધો કે શું કહું તમારૂં કપાળ પુછ્યાની માએ ગૌ-
 ત્રાટ ઉજવ્યો, આવું સાંભળીને પીતાંબરદાસ ઉઠીને જુવે છે તો
 પીતાંબરની ચોરતના મોઢામાં કેળુ છે તે જોઈને જતાકને જે ચા-
 ર લપડાકો જડાવી દીધી પણ બીચારીનું મોઢું ફેલાથી ભરેલું હતું
 તેથી કાંઈ જોલી શકાયું નહીને બીચારા પીતાંબરનો પૈસો ખરચેલો
 પાણીમાં ગયો એટલુંજ નહી પણ આખા ગામમાં ખબર થઈ ગઈ
 અને તે પીતાંબરદાસ પોતાના પુછ્યાને સાથે જ્યાં જાય ત્યાં તે-
 ને લોટો કેવા લાગ્યા કે કેમ પીતાંબરદાસ તમારા પુછ્યાની માએ
 ગૌત્રાટ ઉજવ્યો કે તેનો પીતાંબરદાસને જવાબ દેવા જડ્યો નહીં
 અને તે વાતને ધણા વરસ થયા તો પણ આજ દુનીયામાં પુછ-
 યાની માએ ગૌત્રાટ ઉજવ્યો એ કહેવત મશહુર થઈ પડી છે.

ભુલા ચુક્યાનો માબાપ બેલિ,

એક ગામમાં અલીભાઈ નામે હોરાજી રહેતો હતો. અને તેને છોટી બુ નામે એક ઓરત હતી, જે ખુમસુરત કદની હતી અને અલીભાઈ બીચારો થોડી અકકલનો હતો ને તેને 'અમરદીનનામના હોરાજી સાથે ઘણી દોસ્તી હતી. તે એવી રીતે કે એક એકના અંતઃકરણની વાત જ્યારે બંને ભેગા થતા ત્યારે કરતા હવે એક દીવસે અલીભાઈ અમરદીનની પાસે જઈને કેવા લાગ્યો જે દોસ્ત આજે ફજરમાં હુએ કોન જાને કે કીયામુજીતું મોર જોઈને ઉથો હતો કે મારે આજે એક મુસલમાન સાથે કજીઓ કરવો પડે એમ કહી કેવા લાગ્યો જે એક મુસલમાન કઈ ઓળખાન કારતો ફજરમાં મારે ઘેર આવો; અને બુબી જોલા ઉપર બીથી હતી તેને આંખોનાં ધસારા કરવા મંદો ત્યારે આપરે જાનુ કે હસે સાલી તરકરાની જાતને કોન મારે લગરે તારે સાક્ષોતો વળી જોલા પર જઈ બીથો તો પણ આપણે જાનુ કે હશે સાલી તરકરાની જાતને કોન મારે લગરે પછીતો ધીમે ધીમે બુની પાસે સરકવા લાગો તો પણ આપણે જાનુ કે હસે સાલી તરકરાની જાતને કોન મારે લગરે પછીતો બુના પગપર હાથ નાખવા મંદો તો પણ આપણે જાનુ કે સારી તરકરાની જાતને કોન મારે લગરે પછીતો અમરદીનભાઈને શુ કહુ ઇમ કરતા તો સાજો બુકિના આંગળ હાત લાખવા મંદો પથીતો મુજથી સેન થજી ના તે એકદમ બંદનો મીજાન ગ પછી શું પુછવું પડે સાબુની બતીઓથી ને દીવાસલાઈની જુરી-

ઇથી મારતો છુતો ઇમ કરતાં બંદાના હાથમાં (પોતાના ડાઘી
 પકડીને કહેવા લાગો) રૂની પુનીઓ આવી કે આપડે તો પછી
 તે ખુબ માર મારવા માટે ને ભાષ ને શું કહુ કે ખીંદાએ તે રૂની
 પુનીઓના એવા તો સપાટા તરોતર ખીચી કારા કે સાલાના મા-
 માથામાં દર દર દર દર લોઈ નીકલવા લાગું તે સીસીતાનો સાલો
 ગભરાઈને નાથો ને બંદા પણ તેવી પાછળ પકરવા દોરો તેસીતો
 સારો ખીમનો ગભરાઈને ઝરપ ઝરપ સીડીઓ ઉતરવા લાગો તેસી
 સાલો એક સીરી ભુલો પરો ને આખરે લીપસો લીપસો તો લી-
 પસો પન છતાપાત લાંબો થઈને પરો ને ખુદાની ખુદર શીમેલી
 શીરી ભૂલી પરોને સાલાની પાછળ લીપસે (કપાળ હાથ લગાડી
 કેવા લાગો પેસી કેરો કુટાઈ ગઈ આવુ સાંભળી અમરદીન બોલા
 કે મીયાં પરસીમાં ઘણું વાગુ હોય તો આંખા હલદી સાજુ ખાર
 મેદા લકડી ધોરા વજને થોરો લાઠેર લઈ ખુની પાસે ખુબજ તાવી
 ગરમ ગરમ કરીને લીગરી દો એટલે અવળા થઈ જશ પનવાર
 અલીભાઈ આવું ધાંધલ જોઈ ખુડ કાંઈ ન બોલાં જવાબ દીધો
 કે મીયાં તમે તો કોઈ અલાના વલી છો ખીમાર જેર માનસો શુ
 બોલો એમ કહી પોતાને ઘેર ગયા હવે આ અલીભાઈહોરાના સામે
 એક અબ્દુલ નામનો પઠાણ રહેતો હતો તે રોજ છોટી ખુને આં-
 ખ્યોના ઇશારો કરતો હતો; અને અલીભાઈની પણ મસ્કરીમાં
 કહેતો હતો કે મીયાં એક દીવસે મને તમરા ઘરમા જમવા લઈ
 જાઓ ને છોટીખુના હાથના પકવાનનો સ્વાદ ચખાડો આ વાત
 સાંભળવાથી અલીભાઈ ઘણો ગુસ્સામાં આવતો અને અબ્દુલાને
 ઘણી ગાળો દેતો હતો તથી અબ્દુલો કહેતો કે મીયા તમને હીલે

જતાતો ખરે હું મારી મળે આવીશ ત્યારે અલીભાઈ કહેતો સાલા
 ને આવો તો જુતીસી માફ હવે અળદુલો દીવસની વખતે ધણી
 વાર અલીભાઈની ઘેર હાજરીએ તેને ઘેર જતો હતો. પણ તેણે
 છોટી ખુઠને જણાવ્યું કે એકદીન એવી ગોઠવણ કરવી જોઈએ કે
 અલીભાઈને કાંઈ કારણસર રાતની વખતે ઘરમાંથી બાહર કાઢીને
 આપણે બંને જન એકઠાં ઘરમાં રહી એસ આરામ કરીએ હવે
 છોટી ખુઠએ એ કામનો એક દીવસ નક્કી કર્યો અને તે દીને રા-
 તના અગીયાર વાગે જણાવ્યું મીયા મારા પેટમાં બહુ દુઃખે છે તેથી
 તમે હકીમજીને ઘેર જઈ મારે સાફ કાંઈ દવા લાવો આવું સાંભ-
 બી અલીભાઈ દવા લાવવા ઘરમાંથી બાહર નીકળ્યા અને કહું કે
 જે વારે હું હકીમજીને આહીઆ સીપવા લઈને આવીશ ત્યારે તુને
 સાદ કરીશ કે ખુઠ અરે ખુઠ ખારતું ઉઘાડો ત્યારે તુ ઉધારજો
 છોટીખુએ જવાબ દીધો કે હીક. પછી અલીભાઈ દવા લેવા ગયા
 તે લાગ જોઈ અળદુલો ઘરમાં આવ્યો અને ખારણુ બંધ કર્યું પ-
 ણી છોટીખુ સાથે હરામ ધલતની ગમતમાં પડ્યો થોડી વાર પછી
 અલીભાઈ મોહોલામાં પાછો દાખલ થયો અને પોતાને ઘેર આવી
 ખારણું ઠોકવા લાગ્યો કે ખુઠ અરે ખુઠ ખારતું ઉગાર તે અવાજ
 સાંભળી ઘરમાંથી અળદુલો બોલ્યો કેન સાલા દરવાજા ઠોકતા હે
 આવું સાંભળીને બાહરથી અલીભાઈએ વિચાર કર્યો કે આ કોઈ
 બીજાનું ઘર છે નહીંરે સાહેબ નહીં એતે મેં ભુલ્યો પરો છું એમ
 કહી પાછો મોહલાની બાહર ગયો ને ત્યાં મોહલાને નાકે એક મ-
 સજીદ હતી ત્યાં આવીને ઉભો પછી પોતાનો હાથ લાંબો કરી
 બોલવા લાગ્યો કે આ આપરા મેલાની મસજીદને આખી નુ ઝાડ

છે આ લીંમનો લીંમને ડાળને ડાળ હાસમજીની અગારી ને કાસ-
મજીની પીછારી આ મુસાભાઈની મેરીઆચાંદમીયાની ખીરકી આ
નુરદીનનું ઘર આ વલીશાનો કુવોને આખંદા (અલીભાઈ)નું ઘર એક
બેને તરન આ સીરીખી આપની એમ કહી પોતાનું બારણું ઠોકીને
સાદ કર્યો કે બુચરે બુબારનું બોલ તે સાંભળી ઘરમાંથી અબદુલાએ
કહ્યું કે કોણુ સાલા દરવાજા ઠોકતા હે અલીભાઈએ જવાબ દીધો
કે નહીંરે નહીં એ તો મેં ભુલો પરો છું એમ કહી પાછો મહોલા
બાહર ગયોને પાછો પોતાના ઘરની એધાણી મેળવવા લાગ્યો કે આ
આપરા મેહલાની મસજીદ આ ઇમીનીનું જરને આ લીંમનો લીમને
તેની પર દળની દાળ ખીતાનીતા મોતી રહી હાસમજીની આગારી
કાસમજીની પીછારી આ મુસાભાલાની પરીમા ચાંદમીયાની ખીરકી
આ હુરદીનનું ઘર ને આ વલીશાનો કુવો અને આ આપર અલી-
ભાઈનું ઘર એક બેને તરન આ સીરીખી આપની એમ કહીને
બારણું ઠોકવા લાગ્યો કે બુચરે બુકા બારણું બોલ તે સાંભળી ઘરમાંથી
અબદુલો બોલ્યો કે કયુ બે સાલે ચોરબોર હે કયા હરધડી દરવાજા ઠો-
કતા હે ત્યારે અલીભાઈ ગભરાઈને બોલ્યો નહીંરે સાહેબ નહી
એ તો મે ભુલો પરો છું એવી રીતે ઘણા ધકકા ખાઈ પાછો
મેહલા બાર ગયો અને બોલવા લાગ્યો કે નીંઈ ખીતીની ફાઈ કે
આજે સારૂ દીંમ કીંમ થાય છે જેઝાં ખમસા (પાંચ) ધકકા ખાઈ
બુકો પણ ઘર નથી જડતું એમ કહી પાછો પોતાના ઘરની એધા-
ણી જોતો જોતો પોતાના ઝાટલાના પગથીઆ પહેલાથીજ માફક
ગણીને ઉપર ચડી બારણું ઠોકવા લાગ્યો કે તરતજ અબદુલો અં-
દરીથી ખુમ પાડતો હાથમાં એક ડાંગ લઈને બાહર નીકળ્યો અને

કેવા લાગ્યો કે સાલે હરામકે કયું હર દરે આકે દરવાજા દોકતા હે આવું જોઈ અલીભઈ ગાભરો પડી ઝોટલા ઉપરથી નીચે ટુટી પડ્યો અને હાથ જોડી કેવા લાગ્યો જે અરે મેરબાન માફ કરેઃ એતો મેં ભુલો પરો છું હવે અબદુલો આવી ઘડપકડ કરી બાહર ગયો પછીથી અલીભઈ ધ્રુજતા કાંપતા ધરમાં ગયા તે પુછ્યું અરે આપરા ધરમાં કોન આવ્યું હતું અને મને ગારો કોન આપતુ હતું મેં બરોબર નીસાનીથી આપનુજ બારણું થોંકતો હતો. કે કંઈ કંઈ ભુલો પરો હતો છોટી બુએ તેને જણાવ્યું કે આપણા ધરમાં ભુલા ચુકાનો માખાપ હતો અલીભઈ સમજ્યો કે ધરમાં કોઈ ચોર આવ્યો હશે તેથી આવ્યો તેણે પોતાની ચોરતને પુછ્યું કે ધરમાંથી કાંઈ લેઈ ગયો છે કે છોટી બુએ જવાબ દીધો કે મીયા તે તો સઘળું ધર ખાલી કરી લેઈ જાતે કાંકે મેતો બધર માનસ એને મારા શીવાય ધરમાં બીજું કાઈ મીલે નહીં તેથી હુએ તેને બીજી રીતની લાલચ લગારી જેથી તે ચોરી કરવી ભુલી ગયો અલીભાઈએ પુછ્યું કે રે બુજ સાલાએ તુને ઘણી ઇજા દીધી હશે તો જવાબ દીધો કે ના મીયા હુએ તેને એની ગમ સીપેલી તેમને પેલી ગેમસી તેની ગેમ એમ કરી ખુક તાપી પોરાવીને સાલાજેહ શાવી લાખો પછી તો ઘણો ગભરાઈને આખરે હાથમાં દાંગ લઈ જે નાસવા લાગ્યો અલીભાઈએ છોટી બુને સાબાશી આપી જે જણાવ્યું કે બુ તારા જેવી ધર રાખુ અને એકીધર બધરી થોરીજ થશે ક્રીમ કે તુ એ મારે લલચાવીને ધરના સામાન બચાવ્યો તે વળી તે આની ગેરસીયાની ગેમ હકોળી જે કારી મુકો પછી અલીભાઈ એસડ લાવ્યા હતા તે બુને આપવા લાગ્યા બુએ કહ્યું જે મીયા

હવે દવાની જરૂર નથી ચારે આવે તો હફાપી જે ગરબરમાં પો-
તાનુ દરદ પણુ જાતુ રઉ, આવું સાંભળી અલીભાઈ ખુશી થઈ જે
બોલ્યા જેટલો તારે તોં ઓસડના પૈસાળી બચ્યા દુનરે હડીમને
ઓસર પાછું આપી આવશું.

આંધળે એરૂ ફૂટી બાળ્યું;

પંચાશી નામે ગામમાં એક પ્રેમદાસ નામે ધણીએ આશરે સાઠ વરસનો થઇ એક નવ જોખન ઝોરત સાથે પરણ્યો ને તે ઝોરત ધણીજ રૂપવંતી હતી ને પોતાની જીવાનીના તોરને લીધે ખુબો ખાવંદ તેને ગમતો નહોતો તેથી તેણે એક ગબરૂ પઠાણ સાથે દોસ્તી કરી તે પઠાણ કાને બહેરો હતો પણ રંડીબાજીમાં ખુશ રહેતો પેલી ઝોરતે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે આ ખુબો ધણી જે આંખે આંધળો થાય ત્યારે એશઆરામ કરવામાં મને કાંઈ અડચણ રહે નહીં એવું ધારી દરરોજ મહાદેવની શેવા કરી પોતાના ધણીને આંધળો થવા માગતી. તે પેલા ચતુર પ્રેમદાસે જાણ્યું ઝોરતનું પુરૂ પારખું જોવા સારૂ તેણે પોતાની આંખો મીચીને ધીરે ધીરે આંધળાનું ચીન્ય દેખાડવા માંડ્યું ને ઘરમાં ફરતો પણ પોતાના બે હાથ આજીબાજી હલાવતા ફરે ને સોકો કહે તો મારાથી મુદ્દલ દેખાતું નથી હવે મારી શી વસ્તે થશે ત્યારે સોકો કહે જે ભાઈ આપણે શું કરીએ પરમેશ્વર કરે તે માથા ઉપર એમાં આપણો કાંઈ ઇલાજ છે.

હવે પ્રેમદાસની ઝોરતે જાણ્યું જે મહાદેવ પ્રશન થયા ખરા હવે કંઈ ઉર નથી. પછી તો પોતાના પ્યારા પઠાણની સાથે પોતાના મન ગમતો ખુબ એશરામ કરવા લાગી એમ કરતાં પોતાના

ઘરમાં કોઈ બીજો માણસ આવે ત્યારે પેલા ગમર પહાણને એક
 પેટીમાં અંદર સંતાડી દેતી તે કોઈ જાણતું નહીં પણ પેલો પ્રેમ-
 દાસ પોતાના ઘરમાં થતું કર્મ જીણી આંખો કરીને જોયા કરતો
 એમ કરતા કેટલા દીવસે હોળીનો દહાડો આવ્યો ત્યારે પેલા પ્રેમ-
 દાસે પોતાની વાણીયા બુદ્ધિ ચલાવીને કાંઈ કારણનું બહાનું જણા-
 વી જે નાતીના પંચને પોતાના ઘરે તેડ્યા જે વખતે પેલી વ્યભી-
 ચારણી ઓરતે પોતાના પ્યારા પહાણને પેટીમાં ઘાલી તાણ દીધું
 તે કોઈના જાણવામાં આવ્યું નહિ પણ પ્રેમદાસ તેથી વાકેફ હતો.
 તેણે પોતાને ઘરે આવેલા પંચને ઓળખતો હોળી માતાએ મને સ્વ-
 પ્નામાં કહ્યું જે તારા ઘરની મોટી પેટીની અંદરની મીલકત સુધાં
 અકબંધ હોળીમાં હોમી દે તો તું જરૂર આંખે આંધળો મટે તે
 સાંભળી પંચે જવાબ દીધો કે વાહવા? વીવાથી રળીયામણ શુ ?
 તમે આંખે દેખતા થશો તો પેટીની મીલકતના શા ભાર છે પૈસો
 લુલ્લી છે વળી પરમેશ્વર કાલે આપશે ત્યારે પ્રેમદાસ બોલ્યો જે ત્યારે
 ધરમના કામમાં લીલ શી બોલાવો તારે હોળીના ઘેરઆને અને
 વાજતે ગાજતે ધામ ધુમથી આ પેટી છે તે ઉચકીને હોળી મા-
 તાને અર્પણ કરીદો વાર લગાડશે નહીં કેમકે મારી આંખે જરાજ-
 રા દેખાવા માંડ્યું છે આવું સાંભળી પ્રેમદાસની ઓરતના પેટમાં
 તેલ રેડાયું ને ગમરાઈ ગઈ પણ આગરને લીધે કાંઈ બોલી શકી
 નહીં ને પેટીમાં પેહેલો પહાણ તો બહેરો હતો તેથી તેણે કાંઈ
 સાંભળ્યું નહીં પછી ધરધણીના હુકમથી પેલા પંચ તથા હોળીના
 ઘેરઆઓએ મળીને ધામધુમથી ઝંખે ઝંખે કરતા પેલી પેટી ઉચ-
 કીને ઝામની મોટી મોટી હોળીમાં હોમી દીધી તે ઉપર ખુબ

લાકડા છાણા મુકીને કુંકી મુકી. તે બળીને રાખ થઈ ગઈ ને
 પેલા પહાણુનીતો એધાણી સરખી કાઢના જોવામાં આવી નહિ પણ
 તે બળવાથી જરાગંધ આવવા લાગી તેથી લોકો સમજ્યા કે પે-
 ડીની અંદર લુગડાં હશે તે ગંધાય છે પછી પેલો પ્રેમદાસ આંખો
 ઉઘાડીને જંબે જંબે કરી છોકરાંની સાથે નાચવા કુદવા લાગ્યો ને
 મોડેથી કેવા લાગ્યો. કે આંધળે બહેર જોણી બાળ્યું આંધળે બેહેર
 જોણી બાળ્યું એવી રીતે આખી રાત ધમચકડ કરી બીજે દીવસે
 પોતાની ઓરતનું નાક કાપીને કાઢી મુકી.

બાપ તેવા બેટા ને વડ તેવા ટેટા.

એક શહેરનો પાદશાહ હાથીના હોદાપર બેસીને સ્વારી નીકળ્યો તેને જોઈ સઘળા લોકો સલામ કરવા લાગ્યા. તથા રસ્તે ઉભેલો એક પાટીદારનો છોકરો પાદશાહને સલામ કરવાને બદલે ઉલટા પોતાના બે હાથ કબજે કરી લીધા (બગલમાં માર્યા) પણ સલામ કરી નહિ. તે જોઈ પાદશાહે પેલા પાટીદારના છોકરાને કેદ કરાવ્યો. તે બાદ તેના બાઈને થતાંજ પાદશાહના હાથી આગળ આવીને કહેવા લાગ્યો કે ઓ મહારાજ મારા નાના બાઈને કેદ શા માટે કર્યો. જવાબ દીધો કે તારા નાના બાઈએ મગફરીથી મને સલામ કરી નહીં ને ઉલટા બગલમાં હાથ ધાલી દીધા. આવું સાંભળી તે બોલ્યો કે ઓ બાપજી એ નાનું છોકરું સલામ કરવામાં શું સમજે એમ કરતાં એના વતીની હું તમને સલામ કરૂં છું આ પાટીદારના છોકરાનું કહેવું સાંભળી પાદશાહે ગુસ્સો કરીને તેને પણ કેદ કર્યો. આવી બાદ બાઈને છોકરાના બાપને થઈ તેથી તે બીચારો દોડતો દોડતો પાદશાહના હાથી આગળ ફરી વળીને સ્વાસ ભર્યો કેવા લાગ્યોકે ઓ પાદશાહ મારા બાઈને છોકરાઓને વગર વાંકે મ્યમ બંધીબેજો નાંખ્યા બાપજી, પાદશાહે જવાબ દીધો કે તારા નાનાના છોકરાએ તો મને સલામ કરવાને બદલે ઉલટા પોતાના હાથ બગલમાં મારી લીધા ને તારા મોટા છોકરાએ તો મને સલામ કરી તે ઠીક છે. પણ મશકરીથી

મારા પેટની દુટીને સલામ કરી તેથી ખાનેને કેદ કર્યા. આવું સાંભળી તે લાલદાસ પટેલ બોલ્યો કે માહારાજ મારો નાનો ન-
 ધડીઓ તો બાળક છે એ સલામ કરવામાં શું સમજે ને મોટો
 તો રાંડે જણ્યો ઘેસ ફાડ્યો છે અમ જે પાદશાહ તો ધણી છે
 તેને સલામ કરવી તે તો ઠીક પણ પાદશાહની દુટીમાં દેવતા મે-
 લવો છે. આવું સાંભળતામાં પાદશાહ એકદમ ગુસ્સે થઈ તે લાલ-
 દાસ પટેલને પણ તેના છોકરાઓની હજીરમાં બેડીઓ જડાવી ર-
 વાના કરી દીધો આવી ખબર તેના બીજા બે દુધભાઈઓને ખ-
 બર થઈ તેથી તે પણ બીચારા પાદશાહ પાસે આવીને કેવા લા-
 ગ્યા કે ઓ પરશ્વતીનાથ આ અમારા સગાને બંધીખાને નાંખ્યા
 છે તેને મહેરબાની કરી છોડો મુકવા જોઈએ કારણ કે એ બેવકુફ
 કાંઈ બોલવાની વબકવળ સમજતા નથી. માટે ગુનો માફ કરવો
 જોઈએ આવું સાંભળી પાદશાહે તેમને પુછ્યું કે અલ્યા દુધભાઈ
 એટલે શું તે અમને સમજવો. જવાબ દીધો કે, જાણે પાદશાહ-
 નો બાપ મરી જાયને પછી પાદશાહની મા પાદશાહને લઈને ના-
 તરે જાય ને પછી ત્યાં પાદશાહની મા બીજા છોકરા જણે તે
 તેને પાદશાહ દુધ ભાઈ કહેવાય તેવી રીતે અમે પણ દુધભાઈ
 છીએ. આવું સાંભળી પાદશાહને તો પગથી તે માથા સુધી જવા-
 ના લાગી ને એકદમ ગુસ્સે થઈ તે બે જણને શંસીનો હુકમ કર્યો
 તે જોઈ વજીરે કહ્યું કે ખુદાવંત એ પાટીદાર લોકો તો મુખ હોય
 છે તેથી બોલવામાં સમજતા નથી એવી રીતે પાદશાહને સમજાવી
 તે બે જણને પણ કેદમાં મોકલાવી દીધા. હવે એક ઘરના પાંચ
 માણસ કેદમાં મોકલાવી દીધા. હવે એક ઘરના પાંચ માણસ કેદ

ગયાં જાણીને પાટીદારની સધળી નાત એકઠી થઇને પાદશાહ પાસે
 જઇ કેવા લાગ્યા જે માખાપ અમે તમારા છીએ માટે અમારી
 નાતના સખસોનો ગુનો માફ કરી તેમને છોડી મુકવા જોઇએ
 હવે માખાપ હમે તમારા છીએ આપું પાટીદાર લોકોનું કેહેવું તે-
 મના સારા નસીબે પાદશાહ સમજ્યા નહી તે ગુસ્સામાં હતા તેથી
 તે લોકની ફરીયાદ કંઈ સાંભળી નહી ત્યારે વજીરને કાલાવાલા
 કરી કહેવા લાગ્યા ત્યારે તેણે કહ્યું કે પાદશાહ તો ગુસ્સામાં છે
 તેથી તમારૂં કાંઈ સાંભળનાર નથી માટે તમો બેગમની પાસે જ-
 ધને કાલાવાલાં કરશો તો તમારૂં કામ થશે પછી પાટીદારની સ-
 ધળી નાતના લોકો બેગમની પાસે જઇને કહેવા લાગ્યા જેઓ
 બેગમ સાહેબ આપને અમારી એક અરજ છે તે અરજ અમે
 પાદશાહ સાહેબને કહી પણ તે અમારા ધણીએ તો કાંઈ સાંભળ્યું
 નહિ અને તું અમારી ધણીઆણી છે તેથી જો કાંઈ સાંભળે તો
 સાંભળ આપું સાંભળતાં બેગમ સાહેબ તો બહુ ગુસ્સે થયા કે આ
 લોકો કેવા છે કે મને પોતાની ધણીઆણી કહે છે માટે એ લોકો-
 ને તુરત કેદ કરી દો. એમ કરતાં બે આર દીવસ થઇ ગયા પછી
 વજીરે ઉપલી વાત પાદશાહની આગળ કાઢીને કહેવા લાગ્યો કે એ
 પાટીદાર લોકોની બોલી તો પથ્થર જેવી હોય એ લોકો કહેવા જાય
 પાંચરૂ ને બોલી જવાય અવળું પણ એ કંઈ કપટથી નથી બો-
 લતા પછી પાદશાહ બોલ્યો કે તે કહે છે ખરૂં એ લોકોની કપટ
 વગરની પણ કાવાડા જેવી છે એમ કહી સર્વે જણને છોડી મુક્યા
 હવે તે સર્વે જણ પોત પોતાને રસ્તે ચાલ્યા અને પેલા બન્ને
 લાલાને કમળો પીવાની તક પ થઈ તે ગોતે એકલો એક ઝાડ

તળે જમ બેઠો અને પોતાના ગળવામાંથી અપીણુ તથા એક વા-
ડકી કાઢીને ભરી તે નીચે મુકી પછી કંઈ ડુંગર (મુખરવાદ)
વીચારમાં બેઠો. એવામાં પાસેની ઝાડીમાંથી એક રાત્રી બલાહુ
ગાભર પડ્યું જે દોડતું આવ્યું તેના પગની ઠોકર વાગવાથી કસું-
બાની વાડકી ઢાળાઈ ગઈ. ત્યારે તે લાલદાસ પટેલ બોલ્યા કે
હવે તુને શું કહું પણ એ વાત તારા કોઈ વડીલને કહીશ એમ
કહી પોતાની વાડકી લઈ સધળા જનાવરોને જોતો પોતાના ધર-
તરફ ચાલ્યો એટલે રસ્તામાં એક ખેતર આગળ એક ગધેડો ઉભે-
લો જોયો તેથી મનમાં વીચાર્યું કે આજ પેલાનો વડીલ દેખાય
છે એમ ધારી તે ગધેડાની પીઠ ઉપર હાથ મુકી કહેવાનો ઈરાદો
કર્યો એટલામાં તો તે ગધેડાએ એક પછાડી થડ લઈને લાત મારી
તે વાગવાથી ઝો બાપરે કરી છતાપાટ પડ્યો. આવું જોઈ તે ગ-
ધેડાના માલીકે પુછ્યું જે કાકા શું થયું લાલદાસ બોલ્યા કે બાપ
તારા કાકાનું કપાળ થયું જે તેના વડીલ આવ્યા છે તેના છોકરા-
નો શો વાંક કાઢુ કેમ કે બાપ તેવા બેટા ને વડ તેવા ાટા.

નહિ ત્રાણમાં નહિ તેરમાં નહિ છપનના મેળમાં.

રાજપુર શહેરમાં એક શેખમીઆં નામના એક જમાદાર રહેતો હતો તેમણે ઉમરાવખખસ એવે નામની એક કસબજી રાખી હતી તેની સાથે હમેશાં મોજશોખમાં રહેતો ને પોતા ઉપર તે કસબજીનો વધારે પ્યાર જોઈ તે એવું ધારતો હતો કે આ કસબજી એવું જ જણાવતી હતી અને તે જમાદાર પણ પોતાનો પમાર લાવી તે કસબજીને સ્વાધીન કરતો હતો. આવી હરામ લતમાં પડવાને લીધે તે મીયાંને સરકારની નોકરી ખરાબર ચર્ચ શકતી નહીં. તેથી નોકરીમાંથી ખરતરફ થયા પછી જમાદારને ખરચની ધણી તંગી પડવા લાગી. ત્યારે વળી કસબજીને કાલકુડી કરી કહેવા લાગ્યો ને અખતો મેરા ધરાદા કોઈક શહેરમાં કમાનેકું જાનેકા હુઆહે ઉસુલીએ મુજે મુસાફરી કે ખર્ચ કે વાસ્તે રૂપે દેં શીર મેં જો કમા લાઉગા સો મેં તેરે હવાસે કરુંગા તેરા શિવાય મેરા દુસરા કો નહીં એવું સાંભળી કસબજી જવાબ દીધો કે ઓ મેરે પ્યારે મુજેથી આપને સીવાય દુસરા કોઈ નહી હે આપકું જોઈએ તેટલા રૂપીએ લે જાઓ લેકીન મુજે તુમારા ખીના ધડીબર એન નહિ પડેગા. આવું સાંભળી મીઆં એ ઉમરાવખખસના ગળામાં હાથ નાંખી ચુમે (ખમી) કરી કહેવા લાગ્યો નેઓ મેરી દીલ-

જન પ્યારી હયાતે હોવીંગે તો કબી મીલીંગે એમ કહી તેની
 પાસેથી બસે રૂપીયા લઈ દેશાવર ચાલ્યા પછી થોડેક દીવસે એક
 શહેરમાં જઈ રાજ મારગ ઉપર એક મેડો બાંડે રાખ્યો ને પો-
 તાની પાસેની ખરચી પુરી થવા આવેલી તેથી લોકોનું દયણું
 દળી ખાવાના વિચારથી એક ઘંટી ખરીદ કરી લાગ્યો ને પછી
 આસપાસના ગૃહસ્થો લોકોનું દયણું મંગાવી વેચાતી દળવા લાગ્યો
 અને પોતાની પાસે એક જોડી કપડાં હતાં તે લઈ દરરોજ સવા-
 રમાં નદી ઉપર જઈ ખુબ સામુ લગાડીને ઘોઈ લાવતો તે પેહે-
 રીને માથે ડોડી પાઘડી બાંધીને મુછોના આંકડા મરડી ઠાઠમાઠ
 થી કચેરી વખત થાય એટલે દરબારમાં જઈ સૌની નજરે પડે
 તેમ એક ઠેકાણે હમેશા બેસતો અને કચેરી ખરખાસ્ત થયા
 પછી પોતે પોતાને ઠેકાણે જઈ ચક્રોનું કામ ચલાવતો (દળતો) એમ
 કરતા કટલાએક દીન ગયા. તે રાજ હમેશાં કચેરીમાં બેઠેલા તેને
 જોતો અરે રાજ જ્યારે હાથીના હોદાપર બેસી શહેરમાં ફરવા જ
 તો ત્યારે પણ તેને રસ્તાપર ચક્રી ફરવતો જોતો તેથી રાજ મ-
 નમાં જેઓ પુરૂષ કોણુ છે જે હું એને કચેરીમાં મોટા ઠાઠ-
 માઠથી સૌની પાછળ બેઠેલો જોઉં છું અને એજ ઠેકાણે પણ હ-
 મેશાં ચક્રી ફરવતો પણ જોઉં છું તેથી એ એક જણુ છે કે એક
 શીકલના બે જણુ છે તેનાં વીચારમાં હતો હવે ખીજા દહાડે રાજ
 એ પાછો કચેરીમાં જોયો એ એવામાં રાજનીને પેલા ચક્રી પીસ-
 નાર જમાદારની એક નજર થઈ. તેથી રાજએ મનમાં વીચાર્યું કે
 એને ધસારતથી પુછી જોઉં કે પેલો ચક્રી પીસનાર તુંજ એવું
 ધારી રાજએ પોતાનો હાથ જાંચો કરી ગોળ ફરવ્યો કે ઝટ પેલો

ચક્રી ફેરવનારો ચેત્યો. તેથી લાગણો છુટણુ મરડી જાયો થઈ પોતાની છાતી ઠોકવા લાગ્યો (કે તે હુંજ) ન્યારે રાજાને ખાત્રી થઈ કે પેલા ચક્રી ફેરવનાર એજ સખસ છે પછી કચેરી બરખાસ્ત થઈ ને રાજા પોતાના મેહેલમાં ગયા એટલે તમામ અમીર દિમરાયો તથા વજીર કોટવાબ કાજી વીગેરે વીચારમાં પડ્યા અને એકદમ પેલાં મીયાં શેખની આબુઆબુ વીંટાઈ વળ્યા ને નર્મતા પુર્વક પુછવા લાગ્યા કે જમાદાર સાહેબ તમને રાજાએ હાથની ઇસારતથી શું સમજાવ્યું કે જેથી તમે છાતી ઠોકી કમુલ થયા. એ વાતનો ખુલાસો મેહેરબાની કરી કહો ત્યારે શેખમીયાં પોતાની મૂઝ ઉપર હાથ ફેરવી ધીમે અવાજે કહેવા લાગ્યો છે તુમકું કે નેકી હમકું કયા મતલબ હે હમકું તો ફક્ત રાજાસે મતલબ હે એર રાજાકું બી ફક્ત અમેરેસી મતલબહે આવો વજનદાર શબ્દ સાંભળી તમામ કામદાર કારભારીયો વીગેરે મીયાંને હાથ જોડીને કહેવા લાગ્યા જે મેહેરબાન જમાદાર સાહેબ આપના તાબેદારને રાજાની સમજાથી તબદ્દ કરવા જોઈએ ત્યારે મીયાં બોલ્યા કે સુના યારો મેં અદલમીરજાપુર શહેરના દીવાન થા ઉસ જગેરાજા કે સંગ મેરે ત મ હુઘ ઉસલીએ મેં એ મુજકી નોકરી છોડ દીધ એ સખ હડાકા ના રાજાકું ખમર હે ઉસલીએ ઉનુને મેરેપર ખ્યાર કરકે હાથ પીનાકે મેરેકું ઇસારતમેં કહ્યા કે તુમ મેરા સખ કાનબાર ચલા શકોગે તખ મેંન છાતી ઠોક કે કહ્યા આપકી પર વસ્તીમે સખ કર સકુંગ એર રાજાને દરબાર મેસે જાને જાને ગસાત કરકે જાજે મુલ ફરજમાં ખુલાયા હે આવું સાંભળી તમામ જવાદારોએ પોત પોતાના ચાકરને પોતાને ઘેર મોકલી કા-

ધએ બસો કાઢએ ચારસો કાઢએ હજાર ને કાઢએ પાંચ હજાર
 એવી રીતે રૂપીઆ મંગાવીને મીઠાંને નજરાણા દાખલ આપીને
 કહેવા લાગ્યા જે ખાંસાહેબ અમો ગરીબોપર મેરખાની કરી ન-
 ભાવી લેશો એવું સાંભળી ખાંસાહેબ બોલ્યા જે ચારો તુમ કાયકું
 કરતે હો મેં કાસીકી નોકરી મેં ખલેલ નહી કરનેકા એ તુમ ખ
 સુસ યાદ રખના અહ્યા કરેગા તોસભકી રોટો બના દહિંગા એમ
 કહી સર્વેને પોતપોતાને ઘેર જવા પ્રમાણ્યુ ને પોતે બધા રૂપીઆ
 એક ગાડીમાં ભરીને ભાડું ફેરવી ગાડુ હાંકવા કહ્યું ગાડીવાન પુ-
 છવા લાગ્યો જે જમાદાર સાહેબ આટલા બધા રૂપીઆ ક્યાંથી
 લાગ્યા બોલે બહુ દેખાય છે મીઠાએ જવાબ કીધો કે સાલે
 ગુપ ચુપ હાંક તુને સુના નહી હે કે પંચકી લકડીને એકકા બોજ
 પછી તે રૂપીયા તે રહેરમાં પારેક ઉપર મોઢલી અને કાગળમાં
 લખી જણાવ્યું કે આપણે શહેરમાં ચકલી બજાર એવાં એક ઉમરા
 વખખસ નામકી કાસખણ રહેતી હે એ હમારી રખેલી હે એર
 ઉનકા ગુજરાનખી હમસેં ચલતાહે ઉસી લીયે એ રૂપેમેખી પાંચ
 હજાર રૂપે ઉનકું દેના બાકી પંદર હજાર રૂપે હમારા નામસે જ-
 મા કર રખના જે નહે તુમારે મંગતે રૂપે દેહ્યા શીર બચંગે
 સો મે લે લકિગા લેકા. અરવખખસકુ હમારી બો ખોત કહે
 સલામ કહેની એર રૂપે દેનેકુ જાઓ તો નીસાની નામ હામ બરો
 બર પુછકે દેના એર જો કખી ગેરવલ્લે ખીંગે નો તુમારી પાસસે
 મારકે મુજરે લુંગાએ ખાતરી રખના હવ આકાગળ પેલા પારેખ
 ને પોચતાજ હુંડી વટાવી જે તેમાંથી પાંચ હજાર રૂપીયાની ડેલી-

ઓ ગુમાસ્તાને માથે ચડાવીને ચકલી બજારમાં ઉમરાવબખ્ષ તો સમજી કે 'કોઈ નવુલીલુ' (ધરાક) આવ્યું છે તેથી તેને પટ મોટા આદરમાનથી પોતાના પલંગ ઉપર બેસાડી પાન સોપારી આપી ખુશીની બખર પુછવા લાગી ત્યારે પારેબ બોલ્યા કે ઉમરાવબખ્ષ તમારૂં નામ જખાબ દીધો કે હાજી શરી પુછ્યું કે તમારો ખાસ રાખેલો કોઈ છે તે હોઈ તો તેનું નામ દો તે બોલી શેઠજી ૧ અદલતો રખેલેથે ને હાલમે મેરે કીસીસે મોખત નહી શકના ગબામાં હાથ નાખી કેવા લાગી જે શેઠજી અખતો મેં તુમસેં દીલ-લગી રખુંમી. દુસરેસેં મુજે કયા મતલબ હે આવું જોઈ શેઠનું પોતીયુ પક્ષરયુ પણ તમારા એક રાખેલા પાસે હું રૂપીઆ માગુ છું તેનો પતો મને તમારે ત્યાંથી મળશે તેથી મેરખાની કરીને મને તમારા રાખેલાનું નામ મને લખવોા એવી રીતે ઉત્તરું. પુછ્યુ.

હવે ઉમરાવબખ્ષ રૂપીયાની ઠેલીયે લલચાયાં હતાં તેથી પોતાના રાખેલાના નામ લખવા તૈયાર થયા અને શેઠજી હાથ ચોપડી તથા ખડીઓ કલમ લઇને બેઠો ત્યારે ઉમરાવબખ્ષ બોલ્યા જે લીખો પહેલે તક કે મેં ચઉદા બરસકી ઉમર અંદર ત્રીનજન શેઠે ત્રણે જણના નામ લખ્યા પછી લીખો મેં દુસરે તપકે મેં અઠારા બરસકી ઉમરમેં તેરાજન શેઠે ચડપ ચડપ તેરે જણના નામ લખ્યા પછી કહ્યું કે લીખો ત્રીસર તપકે મેં બાવીશ વરસકી ઉમર અંદર છપન જણના નામ લખ્યાપણ પેલા શેખમીઆં જમાદારનું નામ એક તપકમાં આવ્યું નહીં કારણ કે પેલી એ જે નામ લખાવ્યા તે પોતાના ખાસ રાખેલતાજ નામ લખાવ્યાં.

હતાં અને ખરચીનેાનો હીસાખજ નહી તેથી પેલા મીયા પણ ખર
ચીમાં ચાલ્યા ગયા, તેથી શેઠે વીચાર્યું કે હવે એને નીશાની વગ-
ર શી રીતે રૂપીઆ આપું અને હવે રૂપીયા પાછા લઈ જવાની
જુગતી કરવી જોઈએ. એવું વિચારી ગુમાસ્તાને કહ્યું જે અલ્લા
કોથળીઓ આમ લાવ ગુમાસ્તાએ કોથળીઓ હાજર કરી તે લઈ
કોથળીનું મોઢુ છોડી બોલવા લાગે જે મારા સારા માંજરી રાંડ-
ના આ ચેલી શું કરવા લાગ્યો મેં તને સોનાની મોરની ચેલી કહી હતી
જે આ શું લાગ્યો જ રાંડના ચેલીઓ પાછી લઈ જ ને પેલી મોર
ની લઈ આવ. આવું સાંભળી ગુમાસ્તા મનમાં કચ્છાવા લાગે જે
શેઠ એમ કેમ બોલે છે મોરની ચેલી ક્યાંથી લાવું શેઠે ગુમાસ્તા-
ના ચેરા ઉપરથી જાણ્યું કે ગુમાસ્તા મારો પેચ સમજ્યો નહી
ત્યારે શેઠ બોલ્યા જે શર્યા વીચાર શું કરે છે ફરવીને પાધરી
ખાંધ આવું કહેતા ગુમાસ્તા એત્યો કે અહીંથી ઢાંકણી જવાનો વી-
ચાર થયો તેથી તરત રૂપીયાની ચેલીઓ ઉઠાવી ચાલતો થયો તેથી
તરત રૂપીયાની ચેલીઓ ઉઠાવી ચાલતો થયો પછી શેઠ ધીરે ધીરે
ખડખડવા લાગ્યા કે ફાડ્યો પાધડી બદલતો નથી કહીએ શું આજે
રાંડનો લાવે છે શું ઉમરાવજખસ સાથે યોડો એક વખત વાતચી-
તમાં કાઢ્યો આજે બોલવા લાગ્યો જે આંખરીનો હજુએના આવ્યો
એમ કહી ચોંકી જે બોલ્યા જે હાય હાય હાય એનો શો વાંક
કુચીઓ તો મારી પાસે છે ઉમરાવજખસ તમે બેસજો હું હમણું
આવું છું એમ કહી ચાલતાં થયાં ને ઉમરાવજખસ વાટ જોવા
બેઠા હવે તે એ વાતને ધણા એક મહીના વીતી ગયા પછી પેલા

શેખમીયા ગામેગામ રખળતા રઝળતા પોતાના વતનમાં આવ્યા અને
 શેઠરમાં આવતાંજ એક એમના દોસ્તાર સામા મળ્યા તે જમાદાર
 ને પોતાંજ બોલ્યો જે સલામ આલેકું નવેવાલેકું સલામ એમ ક-
 હી એકએકના ખબર આફરાયન પુછી પછી તે જમાદાર જે પુ-
 છવા લાગ્યો કે કયુ જનાખ કુછ કમાકે આયાહું તે બોલ્યા કે જો
 મેહરબાની કરકે દોસ્તી કે હકમે મેરેકું પાંચસો રૂપીઆ અંગ ઉ-
 ધાર દો તો આપકું થોડે દીનમાં અલા ચાયતે, ખીછા દઉંગા કે
 તુરત જમાદારે પેલા પારેખ ઉપર પાંચસોની હુંડી લખી આપી.
 ત્યાંથી ચાલ્યો તેવામાં રસ્તાંમ એક ઘોડાને સોદાગર મળ્યો તેની
 પાસેથી એક ત્રણ હજારનો ઘોડો ખરીદી તેને પણ ચીઠી લખી
 આપી એમ રસ્તે ચાલતાં જે મળતું ગયું તે ખરીદી કરીને બ-
 મણી તમળી ચીઠી લખીને આપતા ગયા તે કેહેવત પ્રમાણે પૈસો
 જ મુળથી આવ્યો હતો તે મુળથી જવા લાગ્યો એમ કરતાં ચ-
 કલી બંદગમાં મેટા હુમાયની ઉમરાવખખસને ત્યાં આવી પહોં-
 ચ્યા. આવો ઠાઠ જમાદારનો જોઈ ઉમરાવખખસે જમાદારને વધા-
 વી લીધો અને આસુક માથુક એક એકને વળગી ચુમાચુમી ચાલી
 અને ખેર આ ફરીયાત પુછીને હાથમાં પંખો લઈ હલાવતા બેઠા.
 અને ઉમરાવખખસનો મીયાને વારી જાઉ હિસ તરકે થાઉ ખુરબા-
 ન જાક વીચેરે બાલતો તે બે હાથથી આંગળીઓના પોતાના મા-
 થે માંકડા ફેડવા લાગી પછી શેખમીઆં ઉમરાવખખસને પુછવા
 લાગ્યો કયું પ્યારી મારો પારેક તુમકું પાંચહજાર રૂપે દે ગયા
 જનાખ દીધો નહીં મુજેતો કોઇને બી નહીં દીયા રૂપે કયાને

ખાત કીયા મેં કુછ નહીં જનતી આવું સાંભળી મીઆને પોતાના
 પારેખ ઉપર ગુસ્સો આવ્યો અને તરત એક માણસને બોલાવા
 મોકલ્યો કે પેલા વાણીયાને ખખર થતાંજ ઝટ પોતાનો ચોપડો
 ખગલમાં મારી શઢુ દુદુ-લુગડુ પેરી ઉમરાવખખસને ત્યાં આવ્યો
 કે તેને જોતાંજ શેખમીઆં અતીશે ગુસ્સે થઈ ગાળે. દષ કહેવા
 લાગ્યો જે સાલે ઇનકું રૂપે કયુ નહીં દયે હમારી શાખકુ બટા
 લગાયા આવું સાંભળી વાણીયો જે જમાડ સાહેબ ખડા એમાં
 મારો જડાએ વાંક નથી આ તમારો કાગબથી જુઓ એમાં તમે
 સાફ લખ્યું છે જે નામથામ પતો પુછીને આપજો તેથી હું એ
 બધને ત્યાં આવ્યો હતો પણ એમણે મને તમાર કહ્યું નહીં તારે
 ફડી મેં પુછ્યું જે તમારા રાખેલા હોય તેમના નામ ખતાવો પછી
 એમણે લખાવ્યાં ત્યારે શેખમીયા દમમાં બોલ્યા જે સાલે ઇનકા
 રખેલા મેરા શીવાય દુસરા કાનહે વાણીયો બોલ્યો જમાડાડ સાહેબ
 એટલા આકડા શું કરવા થાઓ છો મારી વાત તો સાંભળો તો
 ખરાલ્યો આ નામનો ચોપડો તો જુઓ એમ કહી ચોપડો આ-
 ગળ નાંખી પાન ઉઘલાવી વાંચવા લાગ્યો કે જુઓ જમાદાર સા-
 હેબ ત્રણમાં પણ તમારું નામ નથી. જુઓ બીજા તેરમાં પણ ત-
 મારું નામ નથી ને ત્રીજા છપનમાં પણ તમારું નામ નથી. ત્યારે
 તો જુઓ જમાડાડ સાહેબ તમે તો નહી ત્રણમાં નહી તેરમાં કે
 નહી છપનના મેળમાં ત્યારે હું શી રીતે રૂપીઆ આપુ હું ગરીબ
 વાણીયો વચમાં માર્યો જાઉં આવું સાંભળી શેખમીઆને તો અ-
 તીસે ગુસ્સો ચડ્યો ને બોલ્યો જે તેરી બેનકત રંડી માર સાક્ષી
 સમતો તરે બેખેમેજ નહી ચાલીયાં હજાં એ દયા ગજબ પછી

ઉમરાવ બપસને શેષમીઆને તો ખુબ તડાતડ દાળ જુતીઓ ઉ-
ડાવા માંડી પછી વાંણીએ વીચાર્યું જે કેહેવત છે કે હાથી હાથી
જડી મરે ને વચમાં જડોના ખો થાય તે પ્રમાણે આ બેની બચ-
માં હું ગરીબ વાણીયો માડ્યો જમણ પછી બોલ્યો જે હાય હાય
બાઈ સાહેબ તમે શીદ વઢો છો મને તો બીક લાગે છે એમ ક-
હી મીયાએ પાઘડી દાખી કાઢી સંભાળી ચાલતો થયો.

બુકસેલર, જેસંગભાઈ મોતીલાલ શાહની, કંપની.

મુ. અમદાવાદ.

ઠે. રીચીરોડ.

વેપારીને ધણાજ કીકાયત ભાવે માલ મોકલે છે છુટક
વાંચવા સારૂ મંગાવનારને પણ વ્યાજ ખીજ ભાવથી
મોકલે છે.

પુસ્તકો શિવાય હરકોઈ જાતનો માલ જેવો કે. મેવો
કુટ મીઠાઈ, અતલસ, કીનખાખ, ઘોતીજોટા, રેશમી, ઇન્-
લીશ દવાઓ, પેઈનકીલર, કવીનાઇન, સારશા, પરીલા
વીગરે વીગરે માલ પોતાની ઇનામદારીથી ફક્ત સેંટડે બે
ટકાની ચોખી હુકસાઇ ખાઇ માલ મોકલે છે.

નવી નબાઈના નવાં પુસ્તકો ખરીદ કરો ! ! !

દેવતાઈ જાદુગર.

અતી અમલકારીક પુસ્તક અમારી તરફથી ઘોડા રોજમાં બ
પડશે. કીંમત રૂ. ૦-૮-૦ આઠ આના ટપાલ ખરચ
પોકેટ ગજવામાં રાખી શકાય તેવા,

મુસાફર વૈદ રોગ નિવારણ.

કીંમત રૂ ૦-૮-૦ ટપાલ ખરચ માફ.

તે શીવાય ઘણી જાતના પુસ્તકો તથા ઘણી જાતની દવાઓ
અમારી ઓફીસમાં મળે છે જોઈએ તેમણે અમારે કાપેલુ લીસ્ટ
મંગાવી લેવું

મુ. અમદાવાદ.
ઠ. રીચીરોડ.

વેચનાર
જેશંગલાલ માતીલાલ શાહ
બુકસેલર એન્ડ કમીશન એજન્ટ

